

Iluliaq

Föreningen Sverige-Grönlands medlemsblad

Nr 1/2014

Svår balansgång mot grönländsk självständighet, sid 3

Grönland kunde ha blivit svenskt, sid 6

Gruvor och olja splittrar, sid 9

Vem ska försona vad?

Aleqa Hammond, Grönlands regeringschef, är känd för beslut som går mot strömmen.

Nu har hon inspirerats av den försoningsprocess som pågår i Sydafrika för att hela såren efter apartheidtidens brutala framfart. Hon vill helt enkelt tillsätta Grönlands Försoningskommitté för att rättfärdiggöra sitt folks historia. Men kritiken mot den tänkta kommittén är massiv. Kanske mest för att syftet är så luddigt. En mångårig ämbetsman i f.d Hjemmestyret, Jakob Janussen säger att han kan inte genomskåda vad Försoningskommittén kan och ska uträtta. Han liksom många andra fruktar att stora mängder pengar ur statskassan bränns upp utan att mynna ut i några förslag med substans.

F d partiordförande för Inuit Ataqatigiit, Josef Motzfeldt, är lika tveksam och har gått ut i media med skarpa invändningar mot förslaget. Han säger att han inte anar vad 2,4 miljoner ska användas till. Och föreslår att pengarna gör mer nytta om de används till konst och kultur som gör grönländarna starkare.

Från historikerhåll avfärdar man förslaget som absurt. Spe-

Grönlands regeringschef Aleqa Hammond vill ha en försoningskommitté.

ciellt Aleqa Hammonds parallell till Sydafrika är genant. Men historiskt sett finns det inte ens en anledning att försona sig med kolonitiden eftersom den inte existerar. I verkligheten var Grönland en del av det norsk-danska riket. Det var ett norskt projekt som Danmark ofrivilligt drogs in i eftersom Danmark och Norge var i union.

Men Aleqa Hammond försvarar sitt förslag med nationell patos. Hon tydliggör att det handlar inte om att Danmark ska ställas vid skampålen och be om förlåtelse för sina begångna synder. Det handlar om Grönland som folk, om landets historia, säger hon och pekar på särskilt två traumatiska händelser, Thuleborna som blev

tvångsförflyttade med tre dagars varsel och gruvbyn Qullissat som stängdes.

Men betyder inte försoning att två parter ska klara upp sin relation och säga förlåt? Nej i Aleqa Hammonds värld ser hon det mycket mer personligt när hon säger att det är hon som ska försonas med de händelser som skett och acceptera den historia hon har som folk och land. Hon lägger till att det höga antalet självmord måste ses som ett tecken på att många inte känner sig som en del av inuit-kulturen. Det gör dock Aleqa Hammond själv till hundra procent.

Sylvia Hild

Iluliaq

En tidning från Föreningen Sverige-Grönland. www.sverige Gronland.com

Redaktionen består av:

Ordförande Sylvia Hild, Helgagatan 36 F, 118 58 Stockholm, Telefon: 070-303 96 30, e-post: sylvia.hild@comhem.se

Sekreterare: Joel Åsblom, tel: 070-7871436, e-post: asblom@rocketmail.com

Föreningens kassör är Mats Gullberg, tel: 08-660 91 79, e-post: matsgullberg2003@yahoo.se

Villkorad självständighet

Försvarsfrågor är fortfarande ett område som Natolandet Danmark ansvarar för. Längst uppe i norr finns den amerikanska militärbasen Thule Air Base som har avancerade radaranläggningar. Foto: Joel Åsblom.

Grönlands självständighetssträvan talas det om som aldrig förr. Sedan 2009 har lagen om självstyre efterträtt den gamla lagen om hemmestyre. Det danskstyrda Grönland borde nu rimligen vittra bort helt. Men, enligt danska forskare, stärks paradoxalt nog statsgemenskapen med Danmark. Vägen fram till full självständighet är längre och mer komplicerad än det låter i lokala politiska proklamationer.

Det var nyligen politiskt maktskifte på Grönland. Siumut, närmast grönländska socialdemokrater, har återtagit makten. Vänsterpartiet Inuit Ataqatigiit, som tidigare styrde tillsammans med Demokratiska partiet, har ridit på en våg av ny nationell självmedvetenhet sedan avtalet om självstyre realiserades för fyra år sedan. Man har framhållit att Grönland nu måste ta eget ansvar. Att banden med Danmark försvagas kan då verka logiskt. Vägen fram har utmålats som tämligen spikrak och löftesrik. Den nya ledningen håller samma kurs. Siumuts ledare, Aleqa Hammond, som också är landets första kvinnliga premiärminister, är därtill retoriskt mycket kort i tonen mot Danmark. Hon har exempelvis betonat att hon över huvud taget inte uppfattar sig som dansk. Självstyrelseavtalet från 2009 är ett löftesrikt dokument för grönländska politiker att luta sig mot och en stor del av framstående grönländare

applåderar detta. Flera undersökningar visar också att folkflertalet på Grönland önskar självständighet. En grönländsk politiker som i dag förespråkar fortsatt beroende av Danmark slår undan benen på sig själv.

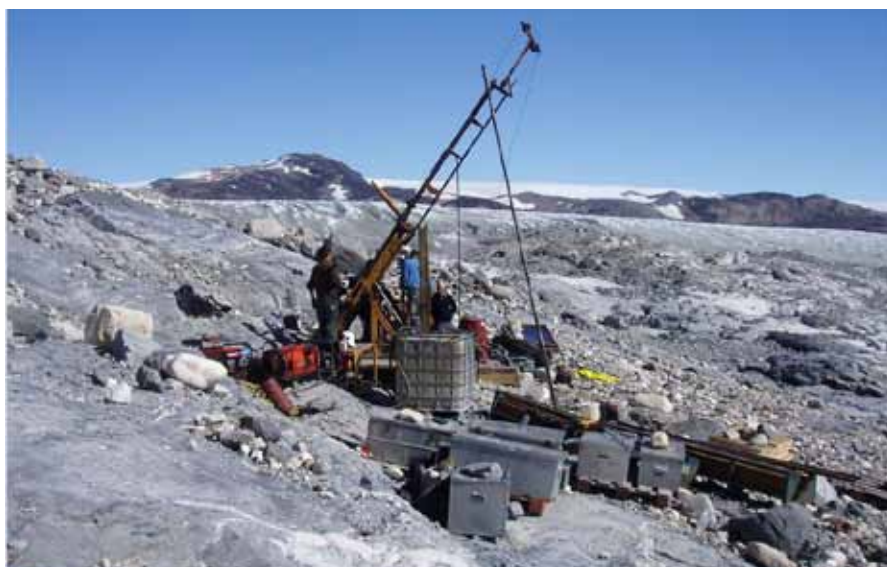
– Det går inte att överleva i grönländsk politik om man inte slår an ett spår som leder mot självständighet, säger statsvetaren Ulrik Pram Gad vid Köpenhamns universitet till den danska tidskriften *Polarfronten*.

Siumut är dock snara att peka på en rad

formella svårigheter i förhållande till Danmark. Med avtalet om självstyre har ju nya spelregler satts och därmed delvis nya möjligheter. Dock anser nämnda forskare att den psykologiska och politiska dynamik som den förra regimen försökte åstadkomma nu delvis gått om intet.

Kontroll över naturtillgångar

Nyckeln till Grönlands framtid är ganska samstämmigt kontrollen över naturtillgångarna.

Runt om på Grönland pågår en rad prospekteringar för att hitta lämpliga gruvprojekt.

Där är det enligt avtalet om självstyre ingen tvekan om att tillgångar under jord av alla slag, malm som olja, tillhör grönländarna. Detta till trots är den långsiktiga fördelningen av inkomsterna från brytningen av dessa råvaror inte kristallklar. Om intäkterna från råvaruområdet överstiger 75 miljoner danska (så kallade dyrtidsreglerade) kronor om året påbörjas återbetalning av skulder till Danmark. När skulden är betald ska enligt avtalet förhandlingar inledas om fortsatt fördelning av intäkterna.

Det märkliga är att överförandet av egendomsrätten till Grönland faktiskt inte minskat beroendet till Danmark utan snarare har beroendet blivit tydligare, kanske ökat. Cirka 30 ansvarsområden som ännu inte överförts till Grönland berörs när exempelvis gruvprojekt ska köras igång. Utlännings-, arbetsmiljö- och miljölagstiftningen spökar. Beredskaps- och räddningstjänsten samt utrikes- och säkerhetspolitiken likaså. I princip kan Grönland, med nuvarande avtal, ta över allt utom just utrikes- och säkerhetspolitiken. Ett avsevärt hinder i vägen, nytt sedan 2009, är att det är Grönland självt som ska finansiera sina egna ansvarsområden. Begränsningen är uppenbar. Vissa områden som beredskaps- och räddningstjänst är extremt dyra i synnerhet med framtida oljeutvinning i sikte.

Danmark och Grönland på kollisionskurs

Framtida gruvbrytning visar på hur utrikes- och säkerhetspolitiken snärjer grönländarna.

Om man vill sälja uran på världsmarknaden kommer Danmark sannolikt bedöma det som en riksangelägenhet och sätta käppar i hjulet. Likaså de sällsynta jordartsmetaller som inom EU klassas som geostrategiska resurser. Danmark tillhör EU även om Grönland för länge sedan, av fiskepolitiska skäl, vänt den gemenskapen ryggen. Sydgrönländsk utvinning kan därför komma att stoppas av säkerhetspolitiska skäl. Jordartsmetallerna är betydelsefulla inom elektronik och kineserna dominerar världshandeln.

Frank Sejersens vid Köpenhamns universitet menar att Grönland paradoxalt nog nu knyts närmare Danmark samtidigt som självständigheten utvecklas.

– Grönland har vare sig rättigheter, kapacitet eller kompetens i den omfattning som krävs för att lösa aktuella problem. Ett ömsesidigt beroende mellan Danmark och Grönland är uppenbart.

Mer samarbete

Sejersens menar att ordningen med självstyre måste ha sin prövotid.

Han förmodar att vi kommer att se mer samarbete och partnerskap mellan parterna. Man knyter sannolikt tätare band

Redan på 50-talet inleddes undersökningar kring uranförekomster kring Kvanefjeldet. På bilden syns två värnpliktiga med geigermätare under expedition Geox 55. Foto: Ebbe Thus Poulsen.

Danmarks drottning Magrethe överlämnar 21 juni 2009 dokumenten om Grönlands självstyre till talmannen i det grönländska parlamentet Josef Motzfeldt.

mellan Danmark och Grönland på vägen till större grönländsk självständighet. Han menar att man med avtalet om självstyre ofta bara ser på de möjligheter som Grönland har, främst med lönsam råvaruutvinning. Men där statueras också Danmarks ansvar att backa upp där Grönland inte mäktar med på egen hand.

I avtalet om självstyre erkänner Danmark grönländarna som ett folk och grönländska som officiellt språk och fastslår och reglerar vad som fortsatt är gemen-

samma riksangelägenheter. Utrikes- och säkerhetspolitiken blir kvar i det från Nuuk 300 mil avlägsna Köpenhamn. Ett visst grönländskt inflytande kan ändå ges även där men då på danska villkor. Slutligen öppnar dock avtalet för framtida förhandling om ett helt självständigt Grönland. Det lovar man ta ställning till om en grönländsk folkomröstning önskar full suveränitet.

Anders Tidström

Fotografier, kartor och kolonialism

Den numera döda bildkonstnären Pia Arke föddes i Scoresbysund (Ittoqqortoormiit) av en grönländsk mor och en dansk far.

Som treåring flyttade hon till Nordvästgrönland och fortsatte som ung till Danmark.

Hon talade inte grönländska. Foto- och textboken Fotografier, kartor & kolonialism är resultatet av ett besök som Pia Arke gjorde i sin födelseby efter 35 år. Boken är ett samarbete med Stefan Jonsson.

I Scoresbysund möter Pia Arke för första gången sin bror och sina släktingar och börjar forska i sin egen historia parallellt med att hon berättar om Scoresbysund vars historia går tillbaka till 1925.

Hon visar fram ett varsamt lagt pussel med sökande efter gamla bilder på vindar, i skokartonger med okända människor som så småningom får namn och sätts in i ett sammanhang. Bilden av den grönländska släkten växer fram.

Men det är inte bara en privat släkthistoria. Boken varvar text av Stefan Jonsson

Boken Fotografier, kartor & kolonialism av Pia Arke och Stefan Jonsson.

om polarhjältarnas kartografering. Den successiva kolonialiseringen och varför man egentligen byggde Scoresbysund och lät flytta 71 grönländare, varav 49 barn, till sju små uselt byggda, nyuppförda torvhyddor på Kap Tobin (Scoresbysund) från Ammassalik, nuvarande Tasiilaq.

Släkt och vänners brottstycken av minnen varvas med historiska fakta. Fram växer bilden av den danska kolonialiseringspolitiken och hur de grönländska fa-

miljerna behandlades. Den höga dödligheten i sjukdomar och olyckor. Splittrade familjer och okända släktingar. Man flyttar Danmark till Västgrönland. Världskriget kommer och isolerar Grönland. Boken är en berättelse om storpolitik och respektlöshet mot urinvånarna. Tankarna väcks hur de som anser sig ha rätten på sin sida också ser sig ha makten på sin sida. Alltid lika aktuellt.

Helen Sterner

Liten koloni med stor betydelse

På Grönlands västsida är klimatet förhållandevis mildt och hamnarna isfria.

Där bor nästan alla öns 56 000 invånare. På Östgrönland däremot bor bara 3 500 personer. 450 av dem lever i Ittoqqortoormiit, som på danska heter Scoresbysund. Först 1980 fick byn tv och telefon. Klimatet är högarktiskt, årsmedeltemperaturen minus 7,6 grader.

Området beskrevs första gången 1822 av den engelske valfångaren William Scoresby jr. På 1890-talet utforskades det av danska och svenska polarexpeditioner. Upptäckarna slogs av landskapets isande skönhet. De fann också spår av människor som bott vid fjorden en gång.

I början av 1920-talet stred norrman och danskar om nordöstra Grönland. Danmark hade sålt sina kolonier i Västindien till USA, som i gengäld stödde Danmarks anspråk på suveränitet över hela Grönland. Norge däremot hävdade att nordöstra Grönland var ett ingenmansland som kunde nyttjas av vem som helst, såsom norska fångstmän alltid gjort. I januari 1924 undertecknade länderna ett tvetydigt avtal. Östgrönland skulle tillhöra dem som lyckades bruka det för ekonomiska och vetenskapliga ändamål.

Ejnar Mikkelsen hade försprång. Längre hade han närt planer på en kolonisering av fjorden. Han bildade nu Scoresbysundskommittén och fick överväldigande stöd från en nationalistiskt sinnad allmänhet som ville befästa Danmarks

Pia Arke tillsammans med sina barndomsvänner i Ittoqqortoormiit Susanne Mortensen och Karola Arke Jørgensen. Foto: Brandts Museet.

storhet mot uppstickaren Norge.

Den 4 september 1925 ankrade "Gustav Holm" utanför den nya kolonin. Ejnar Mikkelsen har skildrat grönländarnas iver att ge sig ut på jakt: "Kajakerna skjuter ut i vattnet, . . . gevären knallar och harpunerna blixtrar i luften, sälens blanka ögon blir matta och vattnet färgas rött av blod. Valrossarna brölar förskräckt."

Första året i Ittoqqortoormiit fälldes nybyggarna 115 isbjörnar, 800 sälar, 75 rävar, ett sextiotal valrossar och 10 narvalar. Fångstmöjligheterna var onekligen utmärkta.

Men inget tyder på att kolonin någonsin bar sig ekonomiskt.

Fast poängen med en koloni är inte alltid att tjäna pengar. Vetenskapen har haft stor nytta av Scoresbysund. Redan 1926 anställdes Lauge Koch för att utföra en geologisk kartläggning av Östgrönland. 1929 installerades en seismologisk station. Under och efter kriget har USA, FN och Danmark byggt upp väderstationer. Expeditionerna har avlöst varandra. Huvudstädernas arkiv, museer och bibliotek har expanderat. Detta kunskapsinsamlade hade inte varit möjligt utan fångstmännens lokalkännedom.

Stefan Jonsson

Grönland snudd på svenskt

Åtskilligt har spekulerats kring gränsdragningar, unionsbildning och maktspel vid det moderna Nordens framväxt.

Harald Gustafsson, historieprofessor i Lund, gjorde nyligen en granskning (SvD, 2/2-14) av fredsförhandlingarna i Kiel då Grönland var på vippen att bli svenskt. En trovärdig historia med förredömlig källhantering skiljer myt från fakta.

Nu, 200 år efter freden i Kiel, är det hög tid att avfärda de grövsta myterna om denna händelse. Att Danmark överlämnade Norge till Sverige är obestriddt. Men vad hände, och varför, med de betydelsefulla öarna i Atlanten: Grönland, Island och Färöarna – varför förblev de danska?

Det har bland annat spekulerats i att ena förhandlingsparten under nattmänglingen medvetet placerat ett vinglas på kartan över nämnda öar och därmed hållit dem utanför. Den fantasifulla teorin nämner inte Gustafsson. Han påvisar dock hur man träffades vid tretiden på natten den 15 januari 1814 för slutuppgörelsen. Danmark var hårt pressat av både Sverige och Storbritannien och i sista stund kastade den danske förhandlaren in ett förbehåll: ”Grönland, Färöarna och Island ej inräknade”.

Att den svenske förhandlaren gick med på detta har lett till seglivad mytbildning, menar professor Gustafsson. Gustaf Wetterstedt, svensken som skrev under fredstraktaten, var en garvad förhandlare. Myten som gör gällande att han dribblats bort av den smarte dansken och inte förstått att ”de gamla norska skattelanden i Nordatlanten” också tillhört Danmark är en halvsanning. Däremot finns många brickor i spelet efter de aktuella Napoleonkrigen. Sveriges förlust av Finland och stormakternas slutuppgörelse med Napoleon bildar fond till förhandlingarna i Kiel. Därtill det faktum att svenskarna i århundraden

Gustaf Wetterstedt (1776-1837).

Rent geografiskt är Grönland en stormakt i det så kallade rigsfællesskabet med Danmark.

Den 14 januari 1814 slöts fred mellan Sverige och Danmark, vilket innebar att Sverige fick Norge.

traktat efter Norge. Karl XII och Gustaf III gjorde båda, med vitt skilda medel, stora ansträngningar för att lägga beslag på Norge. Norge i sig var attraktivt och Danmark var ”arvfienden”. Självklart skulle en svensk landvinning innebära motsvarande dansk försvagnig. Att detta var Karl XIV Johans plötsliga upptäckt tillhör därmed också myternas värld.

Sverige avstod

När danska historiker synat källorna så visar det sig dock att Sveriges krav enbart omfattade Fastlandsnorge och att öarna i Atlanten var av marginellt intresse.

Det har visat sig att den danske förhandlaren påstod att de atlantiska öarna Danmark nu gjorde anspråk på inte tillhörde Norge. När den svenske förhandlaren aningslöst meddelade detta (falsarium) till sin utrikesminister blev han tagen i örat. Det fördes då en intern diskussion om det relativa värdet av öarna för svensk räkning. De skulle nog ha en viss betydelse för handeln och sjöfarten i Göteborg, resonerade man. Dock avstod Sverige, efter detta övervägande, att från Danmark kräva också öarna i Nordatlanten.

I ivern att förstå varför de atlantiska öarna inte blev svenska har bland annat en isländsk historiker hävdad att britterna, med sitt månghundraåriga intresse för fisket därstädes, skulle ligga bakom. Att de aktivt förordat det försvagade Danmarks, före det förstärkte Sveriges, överhöghet. Att de trots sig gynnade av ett sådant utfall. Men den teorin faller, anser Gustafsson, på bristande källstöd. Inget tyder på att den brittiske förhandlaren i Kiel alls var på alerten i den frågan även om det logiskt sett kunde ha varit så.

Danmarks insisterande på att i fredstraktaten 1814 få med sin överhöghet över Grönland, Island och Färöarna kan ses som en framsynt garanti mot senare trixande från Sverige. Men Sverige fick tilldelning exakt efter önskelistan. Att man i Danmark talade om seger ser professor Gustafsson möjligen som psykologiskt förstäeligt. De hade förlorat ett kungarike och grep efter tröstande halmstrån i Köpenhamn. Ett sådant var att svenskarna inte fick öarna i Nordatlanten – trots att de alltså aldrig bett om dem.

Anders Tidström

Blok P var ett 200 meter långt 5-våningshus med 185 lägenheter. Foto: Joel Åsblom.

Dubbelbottnat om Blok P

I juli 2012 revs ett av jättehusen i Nuuk "Blok P". En fem våningar hög och 200 meter lång byggnad som restes 1966. Det var då ett gigantiskt hus, "störst i Danmark" som man sa.

Det symboliserade kraftfullt moderna tider för Grönland. Här bodde 1 procent av hela öns befolkning. Många, även grönländare, var imponerade och stolta.

Med tiden har Blok P också schavoterat som praktexempel på felsatsningen på centralisering och en arkitektonisk katastrof. Liknande satsningar, i något mindre skala, har gjorts på andra håll

på Grönland. Tätorter har skapats och småbygder har avfolkats och medlet har bland annat varit sådana här huskomplex.

Just detta Blok P lever nu vidare trots att det rivits. Utställningar, filmer och annan dokumentation som visas i utställningarna, bland annat i Nuuk, ger grönländarna en spegel av nutidshistorien med husets hjälp.

En utsökt dokumentär, med intervjuer av boende och bilder från rivningen, finns på länken: <http://youtu.be/mDI3xdHZZ74>

Anders Tidström

Skidåkaren Martin Møller var Grönlands ende representant under årets vinter-OS.

Martin Møller som representerade Danmark avslutade tyvärr OS i Sochi på sista dagen på 5-milsloppet utan att slå Grönlandsrekord. Hans placering blev 45 och inte 40 som han hade hoppats.

Martin Møller kom över mållinjen 5,37 minuter efter de tre vinnande ryssarna: Alexander Legkov, Maxim Vylegzhanin och Ilia Chernousov. Han hängde med den stora frontgruppen som efter 18 km körde från honom.

Trots sin placering var Martin nöjd med loppet, hans slutgiltiga tid vart 1 timme och 52 minuter och var en bra tid för Martin i ett lopp som var tidernas snabbaste lopp någonsin i OS-sammanhang.

För honom hade det inte så stor betydelse att han inte hamnade bland de 40 bästa och som han sa, så var det mera en kvalitetsstämpel om han skulle leverera det bästa som en dansk eller grönländare har presterat i ett OS sammahang.

Michael Binzer från Grönland har placeringsmässigt det hittills bästa resultatet på femmilen då han 1998 i Nagano kom över mållinjen som nummer 41.

Pilutaq Larsen Ström

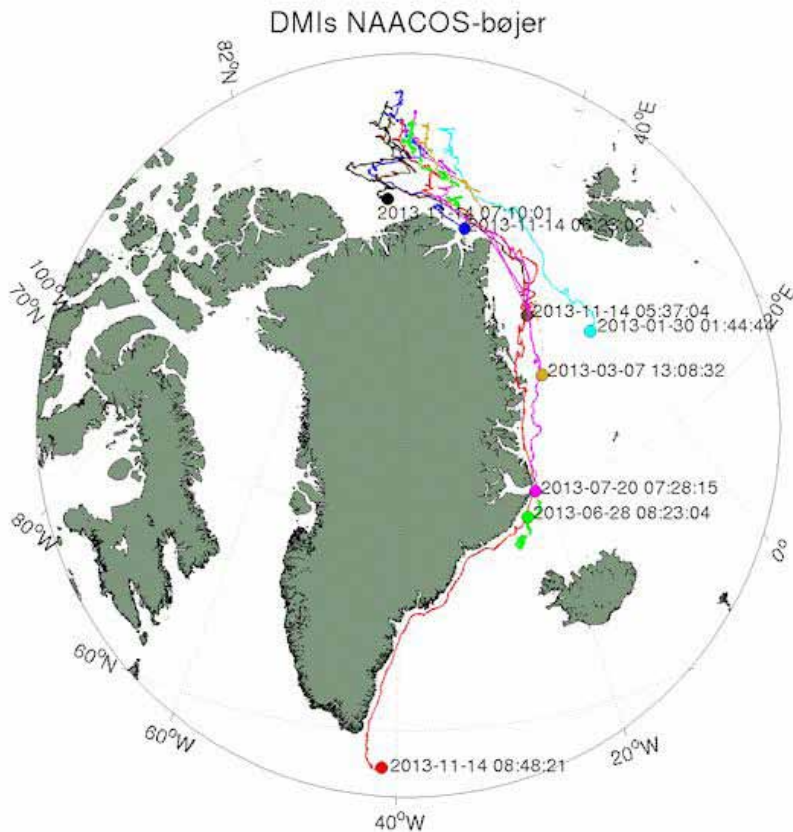
På häst över Grönland

Över den grönländska inlandsisen är det många som envetet har tagit sig.

En av de mest udda expeditionerna är den 1912-14 som brukade ett dussin islandshästar, skriver Polarfronten (nr 4/13). Islänningen Vigfus Sigurdsson var expeditionens färdledare och det var skälet till transportättet. Man släpade också med sig en enorm last på över 10 000 kilo. Fyrmannatruppen var vetenskaplig med meteorologi och glaciologi i sikte. Övervintring ingick och hästarna tog rejält stryk trots finurliga lösningar med att såga ut tillfälliga stall i isen, etcetera.

Färden gick från Danmarkshavn över till västkusten och endast en av hästarna klarade färden. Hästen Grauni var sist i livet och mannarna släpade honom under åtta dagar för att rädda honom till gräsbete. Hjälplost dock.

Anders Tidström

Bojar på långresa

Sommaren 2012 satte DMI (Danmarks Meteorologiske Institut) med hjälp av den svenska isbrytaren Oden ut åtta bojar i Polarhavet i vetenskapligt syfte.

Vartefter har bojarna slocknat och upphört att sända temperaturdata. Turen har gått från Nordpolen, längs Grönlands öst-

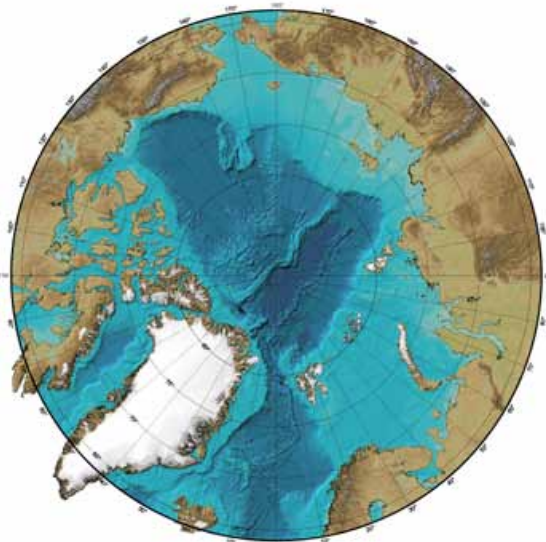
kust och i en bøj förbi Kap Farväl för den som gjort längsta resan, mer än 350 mil. Inte förrän i december förra året slutade den sista av bojarna att sända. Forskarnas huvudsyfte har varit att skaffa kunskap om havsissens frys- och smältprocesser.

Anspråk på Kontinentalsockeln

Nyligen lämnade Danmark och Grönland till FN in ett gemensamt krav på undervattensområden vid den så kallade kontinentalsockeln.

FN har en speciell instans, Kommissionen för Kontinentalsockelns Gränser (CLCS) som behandlar sådana ärenden, skriver tidskriften Polarfronten (4/13). Det rör sig om 62 000 kvadratkilometer mellan Grönland och Svalbard. Tidigare har man lämnat in tre krav, ett söder om Grönland och två vid Färöarna.

Anspråken görs på områden utanför Grönlands territorialvatten som stäcker sig 200 sjömil utanför kusten. Bakgrunden är att FN:s havsrättskommission 1982 fastslog att enskilda länder har denna rätt att ställa krav på områden utanför sitt territorialvatten. Det måste dock dokumenteras minutiöst med stora datamängder innan rätten kan fastslås.

Länderna som gränsar mot Arktis kämpar alla om kontrollen över de områden som förväntas kunna ge framtids oljeintäkter.

Att fem övriga stater i Arktis ansöker om liknande anspråk skapar köbildning hos CLCS. Den aktuella ansökan från Danmark/Grönland kommer att ta minst två år att behandla.

Organisationen Sila kämpar mot förbudet av sälskinsimport till EU.

Sälarna tar över i Nordsjön

Nu vill också danska politiker reglera antalet säl i danska vatten.

Landets fiskeindustri har klagat över att sälarna, som på senare år fullkomligt exploderat i antal, inte bara äter upp fisken men också förstör näten. Man efterlyser ett bärkraftigt bestånd som ger plats åt både säl och fiskare. Problemet är att sälarna fått en alldeles speciell status inom naturvården. Människor stoppar gärna huvudet under armen eftersom säl är så gulliga. Men de är bara söta intill den dag då de blir för många och biter. Det säger de danska fiskarna med en viss bitterhet.

Samma situation har man på Grönland där man bokstavligen drunknar i säl, vilket vi rapporterat om tidigare. De grönländska säljägarna fortsätter sin kampanj mot EU:s förbud mot import av sälkinn. Den som vill visa sitt stöd för organisationen Sila kan underteckna appropet som ligger ute på nätet.

Hans Enoksen har lämnat Siumut

Grönlands tidigare regeringschef Hans Enoksen har lämnat sitt moderparti Siumut i protest mot partiets nuvarande politik.

Han menar att partiledningen har berövat fiskarna deras identitet och tagit ifrån dem fiskekvoter. Ett beslut som Enoksen inte vill vara en del av. Enligt honom är det en hel rad andra medlemmar som går i samma tankar. Vilket parti Enoksen nu tänker ansluta sig till är ännu okänt. Vid sitt utträde gratulerades han av oppositionen.

Hård strid om gruvor och olja

En förutsättning för att Grönland ska kunna kapa banden med Danmark är att man kan hitta inkomstkällor som ersätter de danska bidragen. Detta kan dock visa sig svårare än många tidigare trott, visar en ny rapport som presenterats av en grönländsk professor.

Helt nyligen presenterade den grönländska geologen Minik Rosing en stor rapport "Til gavn for Grønland" som utarbetats av forskargruppen "Udvalget for samfundsgavnlig udnyttelse af Grønlands naturressourcer" med repræsentanter både från Grønlands universitet Ilisimatusarfik och Københavns Universitet.

Här presenteras ekonomiska beräkningar som visar att det blir extremt svårt för Grönland att kunna göra sig oberoende av det så kallade bloktilskud på cirka fyra miljarder svenska kronor som Danmark ger till Grönland varje år. Om Grönland väljer att lämna Rigsfællesskabet (Danmark, Färöarna, Grönland) måste man även ta över alla kvarvarande ansvarsområden som Danmark har, exempelvis rättsväsendet och polisverksamheten. Detta innebär en extrakostnad på cirka två miljarder svenska kronor. För att klara detta tror rapportförfattarna att det krävs etablering av 24 storskaliga industriprojekt med gruvor som det huvudsakliga spåret.

De första gruvprojekten kan tidigast dra igång 2017, enligt rapporten som pekar på att det lär dröja till 2040 innan intäkterna kan bilda basen för en fond liknande den norska oljefonden.

Inte helt oväntat möttes Minik Rosings rapport av hård kritik inte minst från det nystartade nationalistpartiet, Inuit Partiiat, som under den senaste valrörelsen fokuserat hårt på att Grönland så snart som möjligt ska utropa en självständig stat.

Även repræsentanter för den socialdemokratiskt ledda regering som tillträdde efter valet våren 2013 värjer sig mot de slutsatser som rapporten drar. Samma dag som rapporten presenterades gick industriministern Jens-Erik Kirkegaard ut med att man redan inom fem år vill öppna fem till tio gruvor samt vara igång med oljeproduktion på minst två oljefält.

– Vår rapport visar att detta knappast kan bli verklighet och jag har ingen aning om vad Jens-Erik Kirkegaard bygger sina uppgifter på, säger Minik Rosing till tidningen Sermitsiaq.

Han betonar att den nya rapporten bygger på 450 sidors vetenskapligt bakgrundsmaterial som tydligt visar att det visserligen kan finnas förutsättning att öppna någon eller några gruvor inom de närmaste åren men att ett eventuellt oljeäventyr ligger mycket långt fram i

Det kan dröja upp till 50 år innan de grönländska oljeäventyren kan börja bära frukt, enligt en ny rapport.

Professor Minik Rosing.

tiden. Enligt forskarnas prognos lär det dröja 20-50 år innan oljeproduktionen kan komma igång.

Ett exempel som svårigheter kring etablering av stora industriprojekt som Minik Rosing lyfter fram är malmgruvan Isukasia.

– Det krävs 14 miljarder kronor för att finansiera en sådan gruva och hälften av det kapitalet saknas i Grönland. För att kunna dra igång projektet skulle det behövas sju eller kanske bara tre miljarder från Danmark.

Problemet är bara den stora skepsis som finns mot att ta in kapital från Danmark.

– Det är frustrerande med den negativa inställningen som finns till danska investeringar, men det är det som krävs för att Grönland ska kunna locka internationella medfinansierare till stora projekt av det här slaget.

Joel Åsblom

Till nytta för Grönland

Forskare från både Grønlands universitet och universitetet i København har på uppdrag av den förra grönländska regeringen ägnat ett år åt att undersöka de ekonomiska möjligheterna för Grønlands självständighet.

Rapporten har presenterats av grönländaren Minik Rosing, professor vid Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning på Københavns Universitet.

Rapporten "Til gavn for Grønland" finns att läsa på flera språk, däribland danska <http://nyheder.ku.dk/groenlands-naturressourcer/rapportogbaggrundspapir>

Lär grönländska med Naqinnerit

En app som kan hämtas hem på Ipad och iPhones ska hjälpa människor som vill lära sig grönländska.

Ljudinspelningar, videos och teckningar underlättar pedagogiken vid inlärningen. Appen som heter Naqinnerit presenterades i början på året och har utvecklats av Inussuk Knowledge Productions vars ägare Jokum Nielsen har samarbetat med en konstnär, en musiker och en lärare.

Jokum fick idén när han besökte sin dotters klassrum. Han reagerade på alla papperslappar med nedskrivna ord som hängde på väggarna. Han ville göra lappar som var både mer kulturellt relevanta och intressanta men insåg snart att det vore bättre att använda modern teknologi eftersom en app i motsats till t ex en bok kan uppdateras kontinuerligt utan att behöva tryckas om. Om det visar sig bli en succé med Apple-versionen så tänker

Jokum utveckla en version även för andra surfplattor.

Samtidigt pågår diskussioner i Selvstyret hur man bäst ska bevara det grönländska språket i framtiden. En massiv inflyttning av utländska gästarbetare är en av många faktorer som kan komma att få stora konsekvenser för den språkliga utvecklingen.

Enligt regeringschefen Aleqa Hammond ska det vara roligt att läsa grönländska och hon har gett regeringen i uppdrag att utarbeta en strategi för språkets bevarande som tillsammans med en plan för framtida utbildning snart ska presenteras i landstinget. Hennes tanke är att alla som bor i Grönland ska kunna fungera på grönländska. Men Aleqa vill gå längre än så och pläderar för att grönländare ska förbättra sina kunskaper i engelska så att de blir på samma nivå som danskunskaperna.

Skinnsömnad lika viktig som jakt

Centret för textil forskning vid Köpenhamns Universitet och Nationalmuseet har påbörjat en banbrytande grundforskning om skinn, textilier, dräkter och samhälle i gammal tid.

Därmed ändrar man fokus från historikernas dominerande intresse för fångst och jakt till den kvinnliga sfären.

Överraskande och överbevisande nytolkningar av välkända arkeologiska vittnesmål visar att bearbetningen av skinn, textilproduktion och dräktframställning lade beslag på betydligt större del av de gamla samhällenas samlade resurser än man tidigare velat se. Kort sagt makten sitter i synålen lika mycket som den sitter i fångstspjutet eller gevärsmynningen.

Dräktmaterialet från Grönland och Kanada sträcker sig flera tusen år tillbaka i tiden vilket gör det möjligt att dra långa tidslinjer. Därtill kommer två enastående dräktfynd det ena från 1400-talets Grön-

Qilakitsoq-mumierna har gett en god inblick i grönländskt skinnarbete. Foto: Joel Åsblom.

land, Qilakitsoq-mumierna. Det andra den s k nordbodräkten som grävdes ut på 1920-talet. Den har senare kompletterats med ett omfattande material som hittades vid utgrävningen av "Gården under sanden" vid Ameralikfjorden. Där fann man för första gången någonsin en hel väv från medeltiden.

Idag finns en strävan om ett mer djup-

gående samarbete mellan Centre for Textile Research och Ilisimatusarfik, Grönlands Universitet. Med hjälp av privata sponsoringar ska en gemensam dansk-grönländsk kurs för studerande på kandidatnivå från Ilisimatusarfiks avdelning för kultur- och samhällshistoria genomföras med särskilt fokus på Grönland.

Sista sidan...

Resor på Grönland innebär att ständigt trotsa både is och stormar. Foto: Anders Tidström.

Fart på bokutgivningen

Förlaget Milik och dess chef Lene Therkildsen kan glädja sig åt att utgivningen av böcker på Grönland når nya framgångar.

Mest aktuell nu är Juaaka Lyberths "Godt i vej" som är nominerad till Nordiska Rådets litteraturpris 2014. När boken om Jette Bang "Fra isbjørnenes bug" kom i februari fick den en flygande start både i Grönland och i Danmark.

Två böcker är snart på väg till bokhandlarna. Hjalmar Dahls "Fordi vi lever" om de homosexuella situation i dagens Grönland och barnboken "Aqipi til sommerfest" av Naja Rosing-Asvid. Fyra bokprojekt från Milik ligger dessutom inne med ansökningar till Selvstyrets fond för grönländsspråkiga böcker.

Årsmöte och bildföredrag

Föreningen Sverige-Grönland håller årsmöte i Stockholm söndagen den 23 mars kl 14.

Efter årsmötesförhandlingarna kommer Anders Tidström från föreningens styrelse att i ett bildprogram ge sin personliga syn på Grönland. Han säger att det är svårt att inte älska Grönland som

han i mycket vill se som en bosättning på trots i den mest storslagna natur. Anders är lärare och frilansjournalist och bosatt i Örebro.

Fika kommer att serveras till självkostnadspris

Adressen är Helgagatan 36 uppg.9, T-bana Skanstull.

En av de fem anonyma medverkande i Ivalo Franks dokumentärfilm.

En glömd grupp på film

Föreningen kommer i vår (datum ej bestämt) att visa den gripande dokumentären OPEN om grönländska rättspsykiatriska patienter som sitter inlåsta på sjukhus i Danmark.

En film som tar upp isolationens förbannelse och nödvändigheten av försörjning. Ett viktigt debattinlägg i önskan att uppföra en stängd institution på Grönland.

Juaaka Lyberths "Godt i vej" som är nominerad till Nordiska Rådets litteraturpris 2014.

Juaaka Lyberth är född 1952 i Uummanaq. Efter 7 års folkskola gick han ett år i skola i Danmark och därefter på realskola i Nuuk. Har läst eskimologi på Köpenhamns universitet. Musiker och låtskrivare, skribent och debattör i grönländska medier.

Juaaka Lyberth har i många år varit starkt engagerad i Grönlands kulturliv, både som aktör inom teater och musik och som chef för kulturhusen i Nuuk och Sisimiut. Tilldelades Grönlands hemstyres kulturpris 2000.

Filmbibliotek

Föreningen har byggt ut sitt bibliotek av grönländska filmer.

Medlemmar kan få låna enstaka dvd mot portokostnad. Denna möjlighet gäller endast medlemmar som betalat årsavgiften. Kontakta sylvia.hild@comhem.se